

De Beeldvorming van Ouders van Kinderen op het Regulier Voortgezet Onderwijs over
Passend Onderwijs

Masterthesis

Universiteit Utrecht

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Masterprogramma Orthopedagogiek

Naam: Nikki Geerdink, N.J.M.

Studentnummer: 4250664

Thesisdocent: dr. A.J.A. Kruijsen-Terpstra

2° beoordelaar: dr. H.W. Smits

Aantal woorden: 4749

Datum: 03-06-2016

Voorwoord

Als onderdeel van de master Orthopedagogiek heb ik het afgelopen jaar onderzoek gedaan naar de beeldvorming van ouders over kinderen die nu, met passend onderwijs, ook deelnemen aan het regulier voortgezet onderwijs. Ik heb ervaring opgedaan in het opzetten en uitvoeren van kwalitatief wetenschappelijk onderzoek. Verder heb ik inzicht verkregen in de beeldvorming van ouders met kinderen zonder beperking op het voortgezet onderwijs over passend onderwijs. Graag wil ik alle ouders bedanken die hebben deelgenomen aan het onderzoek. Daarnaast wil ik mijn begeleidster Anne Kruijsen- Terpstra bedanken voor de hulp en feedback die ik van haar heb gekregen. Tot slot wil ik mijn familie en vrienden bedanken voor alle steun gedurende het onderzoek.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Nikki Geerdink

Samenvatting

Achtergrond: In 2014 is de nieuwe wet passend onderwijs ingevoerd in Nederland. Deze wet streeft naar het integreren van kinderen met een beperking in regulier onderwijs. *Doel:* Huidig onderzoek wil bijdragen aan kennisvergaring over de beeldvorming van ouders, van kinderen zonder beperking op het voortgezet regulier onderwijs, over passend onderwijs. Tevens kan het als toevoeging dienen bij het succesvol implementeren van de wet. *Methode:* Bij de dataverzameling is gebruik gemaakt van een semigestructureerd interview. Daarna is de data met behulp van het software programma Nvivo open, axiaal en selectief gecodeerd.

Resultaten: De beeldvorming van ouders, van kinderen zonder beperking op het voortgezet onderwijs, over passend onderwijs bleek af te hangen van verschillende factoren: de ontwikkeling van eigen kind, gelijkheid, financiën, geschiktheid van leerkrachten en het soort beperking van het kind dat in de klas wordt geplaatst. Tevens werd de mate van informatievoorziening over passend onderwijs benoemd. *Conclusie:* Ouders hebben over het algemeen een positief beeld van het integreren van kinderen met een beperking in het regulier voortgezet onderwijs. Zolang het passend onderwijs zorgt voor bezuinigingen in het onderwijs, ouders worden geïnformeerd over de ontwikkelingen in het onderwijs en er gekeken wordt naar alle kinderen individueel, zodat de ontwikkeling van het eigen kind en het kind met beperking niet wordt belemmerd, zien ouders toekomst in passend onderwijs. Verder onderzoek naar de benodigde competenties van leerkrachten wordt aanbevolen.

Kernbegrippen: passend onderwijs, visie, ouders van kinderen zonder beperking, kind met beperking, informatiebehoeften.

Abstract

Background: In 2014 the new law on appropriate education, the Dutch version of inclusive education, was introduced in the Netherlands. This law aims to integrate children with disabilities into mainstream education. *Objective:* Current research aims to acquire more knowledge on the perceptions of parents from students without disabilities, on placing children with disabilities in mainstream secondary education (appropriate education). The results of this study can contribute to a more effective implementation of this law. *Method:* Semi-structured interviews were conducted with parents from children without disabilities. The collected data were encoded by using the software program Nvivo through three different coding systems: open, axial and selective. *Results:* The perceptions of these parents on appropriate education are dependent on various factors: the development of their own child, equality, finance, the capability of the teacher and the type of disability of the child that is placed in the classroom. Parents also had different needs in terms of information provision. *Conclusion:* Parents generally have a positive view of integrating children with disabilities in mainstream education. They see a positive future of appropriate education as long as it reduces education costs, each child still receives personal attention, parents keep well informed in the developments in education and it does not hinder the development of their own child. Further research is recommended into the required competencies of teachers.

Keywords: appropriate education, vision, perceptions, parents of children without disabilities, child with disability, information needs.

De Beeldvorming van Ouders van Kinderen op het Regulier Voortgezet Onderwijs over Passend Onderwijs

Sinds 2014 is de wet passend onderwijs ingevoerd in Nederland (De Graaf, Van Hove, & Haveman, 2014; Dekker, 2014). Middels deze wet wil de overheid zorgen voor meer gelijkheid tussen kinderen met en zonder beperking en daarbij extra bezuinigen op het onderwijssysteem in Nederland (DUO, 2015; Messing & Bouma, 2011; Vreeburg-Van der Laan & Wiersma, 2015). Deze wet komt echter een jaar na invoering nog niet van de grond in Nederland (Vreeburg-Van der Laan & Wiersma, 2015). Dit kan te maken hebben met dat het Nederlands onderwijs systeem moeite heeft met heterogene groepen en sociale acceptatie (Paternotte, 2008). Al sinds 1998 is Nederland bezig om gelijkheid in het onderwijs door te voeren door kinderen met een beperking te laten integreren in het regulier onderwijs met het beleid 'Weer Samen Naar School' ([WSNS], Schuman, 2007). De gewenste uitwerking van het WSNS beleid bleef uit doordat het Nederlands onderwijssysteem de sociale acceptatie niet kon waarborgen. Sociale acceptatie binnen de schoolomgeving is dan ook een aandachtspunt bij passend onderwijs (Eriksson, Welander, & Granlund, 2007; Koster, Nakken, Pijl, & Van Houten, 2009; McDougall, De Wit, King, Miller, & Killip, 2004; Pijl, 2007). Met passend onderwijs wordt gestreefd naar inclusief onderwijs om gelijkheid in het onderwijs te bevorderen (Ainscow, 2005; The United Nations Educational, Scientific, Cultural Organization, 2003).

Volgens de Kinderombudsman komt het, niet van de grond komen van passend onderwijs, doordat de plaatsing stuk loopt op praktische bezwaren. Zo lukt het vaak niet een geschikte plek te vinden voor kinderen met een beperking omdat de wet te weinig mogelijkheden biedt voor maatwerk, zoals een lift voor kinderen in een rolstoel. Verder zijn er structurele problemen in het onderwijssysteem die nog niet zijn aangepakt. Scholen geven bijvoorbeeld aan dat ze 'moeilijke' kinderen niet aan kunnen nemen. Dit is niet altijd onwil, maar ook een gebrek aan geld om meer mensen met de juiste expertise in huis te kunnen halen (Vreeburg-Van der Laan & Wiersma, 2015). Leerkrachten met de juiste expertise zijn namelijk belangrijk bij het op de juiste manier integreren van kinderen met een beperking in het regulier onderwijs (Bartolo & Smyth, 2009; Savolainen, Engelbrecht, Nel, & Malinen, 2012). Deze praktische bezwaren en structurele problemen belemmeren het succesvol implementeren van deze wet.

Europees onderzoek naar speciaal onderwijs benadrukt de belangrijke rol van ouders van kinderen met en zonder beperking in dit implementatieproces (Meijer, 2003). Dit

onderzoek toont het aanzienlijke belang aan van de betrokkenheid van ouders in het succesvol samenvoegen van kinderen met en zonder beperking in het onderwijssysteem. Deze betrokkenheid kan worden vergroot door ouders te voorzien van relevante informatie betreffende passend onderwijs. Op deze manier kunnen ouders een beter en vooral realistischer beeld vormen over passend onderwijs en de mogelijke invloed op het eigen kind. De kennis van ouders betreffende passend onderwijs moet dus worden uitgebreid. Met kennis wordt informatie bedoeld, die men kan delen en overdragen. Deze kennis kan hierdoor elke keer veranderen en bepaalt in grote mate het handelen (Kessels, 1999). Door middel van de kennis die ouders krijgen ontstaat een beeldvorming over passend onderwijs die de ouders weer kunnen overdragen op het kind (Campbell, Gilmore, & Cuskelly, 2003; Watkins, 2007). De beeldvorming van ouders over passend onderwijs is dus ook bepalend voor de mate van acceptatie en het gedrag van het kind. Ouders dragen de kennis die ze krijgen over op eigen kind waardoor het kind een eigen beeld creëert over passend onderwijs. Daarom is het essentieel dat er informatie wordt verkregen over welk beeld ouders hebben over passend onderwijs, om te bepalen in welke mate dit passend onderwijs al wordt geaccepteerd door de ouders (en dus de kinderen) en welke informatiebehoefte er zijn.

Ouders spelen dus een belangrijke rol bij het succesvol implementeren van passend onderwijs. Er is echter weinig onderzoek gedaan naar de visie van ouders van kinderen zonder beperking over passend onderwijs. Literatuur toont aan dat ouders van kinderen zonder beperking bezorgd zijn over onder andere de aandacht die de leerkracht moet verdelen aan zowel kinderen met beperkingen als kinderen zonder beperkingen (Leeuwen, 2003). Ook zijn ze bezorgd over de afwijzing van kinderen met een beperking door klasgenoten en het overnemen van negatief gedrag door kinderen zonder beperking (De Boer, 2012). Verder blijken instanties die ouders zouden kunnen ondersteunen onbekend of onvoldoende toegerust om aan de zorg- en onderwijsbehoefte te kunnen voldoen (Lambrechts et al., 2011; Vreeburg-Van der Laan & Wiersma, 2015). Op basis van deze minimale gevonden informatie betreffende de visie over passend onderwijs blijkt dus dat ouders van kinderen zonder beperking geen realistisch beeld hebben van passend onderwijs.

Klaarblijkelijk hebben ouders van kinderen zonder beperking tot op heden onvoldoende voorlichting gehad over beslissingen en ontwikkelingen in het passend onderwijs en over hun rechtspositie (Lambrechts et al., 2011; Vreeburg-Van der Laan & Wiersma, 2015). Scholen informeren ouders van kinderen zonder beperking niet of weinig over de omgang met kinderen met een beperking (Stoutjesdijk, Scholte, & Swaab, 2014).

Hierdoor weten ouders te weinig over passend onderwijs en hebben ze hier geen goed beeld over. Mede door het gebrek aan kennis en informatie over passend onderwijs, kan er sprake zijn van tegenstrijdige belangen bij ouders. Ouders van kinderen met beperking hebben bijvoorbeeld belang bij zo goed mogelijke zorg voor het eigen kind en specifieke aandacht. Terwijl ouders van kinderen zonder beperking belang hebben bij een ongestoord verloop van de lessen en een leerkracht die niet overmatig in beslag wordt genomen door kinderen met specifieke behoeften (Vergeer, 2007).

Door middel van het vergroten van kennis over passend onderwijs, die men kan delen en overdragen, kan er aan het doel van passend onderwijs gewerkt worden: het beste uit de leerling halen en elke leerling, die het reguliere onderwijs aan kan, een plek geven (DUO, 2015; Messing & Bouma, 2011; Vreeburg-Van der Laan & Wiersma, 2015). Deze kennis beïnvloedt de visie en dus ook beeldvorming van ouders over passend onderwijs. Uit onderzoek blijkt dat scholen zich zouden moeten afvragen wat zij kunnen doen om elke leerling goed onderwijs te geven en daarbij aan de wensen van ouders en kinderen te voldoen (Noordegraaf & De Wit, 2011). Deze ontwikkelingen zijn echter volop in gang, maar de beeldvorming van ouders is nooit onderzocht terwijl zij een belangrijke rol hierin spelen (Campbell, Gilmore, & Cuskelly, 2003; Watkins, 2007).

In huidig onderzoek is onderzocht welke beeldvorming ouders, van kinderen zonder beperking op het voortgezet onderwijs, hebben van passend onderwijs. Er is aan de hand van twee deelvragen gekeken naar het antwoord op deze centrale onderzoeksvraag. Deelvraag 1: Wat is de visie van deze ouders op passend onderwijs? Deelvraag 2: Wat zijn de informatiebehoeften van ouders, van kinderen op het voortgezet onderwijs, wat betreft het passend onderwijs?

Op basis van de huidige literatuur wordt verwacht dat ouders een positief beeld hebben van passend onderwijs en dat deze beeldvorming afhangt van de visie en informatiebehoeften van ouders. Ouders hebben naar verwachting een positieve visie over passend onderwijs, als het de ontwikkeling van eigen kind niet belemmert. Tot slot wordt verwacht dat ouders tot op heden onvoldoende geïnformeerd worden over passend onderwijs en dat ze meer informatie hierover krijgen.

Methode

Participanten

Binnen huidig onderzoek zijn participanten geworven middels een gemakssteekproef met sneeuwbal effect. Vijftien ouders zijn via e-mail of telefonisch benaderd. Tien ouders,

waarvan acht moeders en twee vaders, hebben uiteindelijk ingestemd met een interview. De gemiddelde leeftijd van ouders was 46 jaar ($M = 46$ jaar, $R = 9$). De leeftijd van hun kinderen varieerde van twaalf tot vijftien jaar ($M = 13$, $R = 3$). Het betreft ouders van kinderen zonder beperking op het regulier voortgezet onderwijs van acht verschillende scholen. Het onderzoek heeft zich gericht op ouders uit de regio's Noord en Midden Nederland.

Meetinstrumenten en operationalisering

In huidig onderzoek is gebruikgemaakt van een semi gestructureerd interview. Deze techniek wordt vaak gebruikt bij kwalitatief onderzoek (Boeije, 2011; Mortelmans, 2009). Interviews brengen de subjectieve beleving van participanten in kaart (Baarda, Goede, & Teunissen, 2009). Vooraf aan het interview is er een vragenprotocol opgesteld om kennis en informatie over opgestelde onderwerpen te verkrijgen (Boeije, 2011; Kessels, 1999; Mortelmans, 2009). In dit vragenprotocol zijn verschillende onderwerpen uitgevraagd zoals wat ouders van passend onderwijs vinden, de kennis van ouders over passend onderwijs, wat ze verstaan onder een beperking en wat ze ervan zouden vinden als er een kind met een beperking bij eigen kind in de klas zal komen. Verder werd gevraagd wat ze vinden van de veranderingen in het onderwijs en hoe ze bekend zijn met passend onderwijs. Daarnaast zijn de informatiebehoeften van ouders aan bod gekomen en is gevraagd hoe ze de toekomst zien van passend onderwijs. Tijdens het opstellen van de vragen voor het interview is er gelet op een voldoende aantal open vragen (Boeije, 2011; Mortelmans, 2009).

De centrale vraagstelling is geoperationaliseerd door middel van corresponderende onderwerpen. Deze twee onderwerpen stonden dan ook centraal in het interview: (1) de visie van ouders op het passend onderwijs en (2) de informatiebehoeften van ouders ten opzichte van passend onderwijs. Doordat er gebruik is gemaakt van een semi gestructureerd interview is er ruimte gecreëerd om bij eventuele onduidelijkheden of onvolledige antwoorden door te vragen. Op deze manier is er meer gedetailleerde informatie van ouders verkregen. Daarnaast werden ouders in de mogelijkheid gesteld om bij eventuele onduidelijkheden bij vragen de onderzoeker om opheldering te vragen. Het waarborgen van de interne validiteit van de interviews is gedaan door middel van het vooraf opstellen van een instructieprotocol. Met behulp van geluidsopnames en het verbatim weergeven van de interviews is de betrouwbaarheid en herhaalbaarheid van het onderzoek vergroot. Een interview is ook open gecodeerd door een medestudent. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid is goed beoordeeld met 88.78% overeenkomsten (House, House, & Campbell, 1981).

Procedure

Alle ouders hebben schriftelijk toestemming gegeven voor deelname aan het onderzoek, er was op die manier sprake van informed consent. Voorafgaand aan het interview zijn het geslacht en de leeftijd van de ouder, de leeftijd van het kind en het leerjaar van het kind gevraagd. Om ervoor te zorgen dat ouders voldoende geïnformeerd werden over de gang van zaken van het onderzoek, kregen zij voorafgaand aan het interview inhoudelijke informatie aangereikt over de vraagstellingen van het onderzoek. Om de privacy van de ouders te waarborgen is er in het transcript gebruikgemaakt van nummers in plaats van namen. De interviews zijn afgenomen bij de ouders thuis en duurden ongeveer 45 minuten ($M = 45$, $R = 20$).

Data analyse

De data is geanalyseerd aan de hand van de grounded theory (Boeije, 2011; Mortelmans, 2009) met behulp van het programma Nvivo 11. Stapsgewijs is er bruikbare informatie verworven over het onderzoek. De tien interviews zijn omgezet in letterlijke transcripties, waarvan de student-assistent er acht heeft getranscribeerd. Deze transcripties zijn geanalyseerd waarbij gebruik is gemaakt van de open- axiaal- selectieve coderingstechniek (Baar, 2002; Baarda et al., 2009). De informatie uit de transcripties is open gecodeerd op relevantie, wat betreft de vraagstellingen van het onderzoek. Vervolgens zijn de transcripties verdeeld in fragmenten en hebben ze labels toegewezen gekregen. De toegewezen labels zijn zo opgesteld dat deze zoveel mogelijk overeenkomen met de originele uitspraken van de participanten. Vervolgens werden de labels verwoord in een woord of een korte zin, waardoor er onderwerpen ontstonden. Ten slotte werden de onderwerpen bij de selectieve codering geselecteerd op relevantie. De resultaten die hieruit zijn voortgekomen dragen bij aan theoretische kennis en praktische toepassingen (Boeije, 2005). Vooraf is bepaald dat verzadiging is bereikt wanneer er geen nieuwe codes meer worden toegevoegd bij de laatste twee interviews. Verzadiging in huidig onderzoek was bij vijf interviews bereikt.

Resultaten

Beeldvorming van ouders op passend onderwijs

Ouders van kinderen zonder beperking op het voortgezet onderwijs gaven aan open te staan voor passend onderwijs. Ze zagen positieve elementen zoals gelijke rechten voor ieder kind en een grotere acceptatie van mensen met een beperking in de samenleving. Ook zagen ze negatieve elementen zoals de bedreiging van de ontwikkeling van eigen kind. De beeldvorming van ouders ten opzichte van passend onderwijs is afhankelijk van verschillende thema's: ontwikkeling eigen kind, gelijkheid, financiën, geschiktheid leerkrachten

(competenties en organisatorische voorwaarden), lichamelijke beperking versus verstandelijke beperking en de informatiebehoeften van ouders wat betreft het passend onderwijs.

Visie van ouders, van kinderen op het voortgezet onderwijs, op het passend onderwijs en het plaatsen van kinderen met een beperking in de klas van hun kind

Ontwikkeling eigen kind. Ouders gaven aan dat passend onderwijs goed kan zijn voor de ontwikkeling voor eigen kind. Doordat de kinderen in contact komen met kinderen met een beperking kunnen ze ervaren dat het leven ook anders kan zijn, dat het leven niet vanzelfsprekend is. Daarnaast vonden de ouders het belangrijk dat kinderen als individu worden gezien, dat er wordt gekeken naar wat het kind kan en hoe het zich het beste persoonlijk kan ontwikkelen.

Ouders benoemden echter ook aspecten van passend onderwijs die mogelijk negatief kunnen zijn voor de ontwikkeling van eigen kind. Een kind met een beperking zou bijvoorbeeld kunnen zorgen voor afleiding in de klas. Hierdoor zou het kind meer aandacht op kunnen eisen van de leerkracht. De ontwikkeling van eigen kind zou op deze manier verstoord kunnen worden. Ouders gaven aan dat de rust die de reguliere kinderen eerder altijd hebben ervaren kan verdwijnen, doordat het kind met beperking een stoorzender in de klas kan zijn. Daarnaast zijn ouders bang dat eigen kind iets wordt aangedaan door het kind met beperking.

Gelijkheid. Volgens ouders zorgt passend onderwijs voor meer gelijkheid in Nederland. Zij gaven aan dat dit een meerwaarde is voor de Nederlandse maatschappij. Ouders benoemden gelijke rechten voor ieder kind en meer acceptatie in de samenleving. De omgang van kinderen met en zonder beperking bevordert volgens hen het sociale aspect van beide kinderen. Met het sociale aspect werd bedoelt het respectvol omgaan met elkaar; het helpen en sluiten van vriendschappen tussen kinderen met en zonder beperking. Daarnaast werd aangegeven dat kinderen met en zonder beperking gelijk zijn. Kinderen moeten open staan voor elkaar en van elkaar kunnen leren door elkaar ‘echt’ zonder vooroordeel te leren kennen.

“Als je niet meteen kinderen in hokjes gaat plaatsen, krijg je vanzelf gelijkheid”.

(Respondent 8)

Volgens ouders zal het voor kinderen met en zonder beperking goed zijn om elkaars leven te zien en met elkaar om te gaan. Het kind met beperking krijgt op deze manier geen

stempel en kan zich optrekken aan andere kinderen. Hierdoor worden kinderen met een beperking in de klas geaccepteerd zoals ze zijn.

Ondanks de gelijkheid gaven ouders aan bang te zijn dat het kind met beperking niet geaccepteerd wordt in de klas. Dat het kind gepest wordt en/of het gevoel heeft anders te zijn dan anderen. Wellicht zal het kind met de beperking niet kunnen meekomen met het tempo van het onderwijs, met als gevolg dat er alsnog geen gelijkheid ontstaat.

Financiën. Passend onderwijs is volgens ouders positief omdat het goedkoper is. Er zijn minder speciale scholen nodig wat ervoor zorgt dat de overheid geld bespaart. Daarnaast werd aangegeven dat wanneer ouders niets extra hoeven te betalen voor het onderwijs hun voorkeur uitgaat naar passend onderwijs. Dit omdat, zoals eerder besproken bij ‘ontwikkeling eigen kind’, passend onderwijs de ontwikkeling van eigen kind meer bevordert op het sociale gebied dan regulier onderwijs. Sommige ouders maakten zich echter wel zorgen of het geld op een juiste wijze aan het kind wordt besteed.

“Het kan natuurlijk niet zo zijn dat zij (de gemeentes en overheid) de subsidie opstrijken en denken van plof dat kind maar neer in die klas, en daar ben ik gewoon bang voor, dat dat gaat gebeuren”. (Respondent 5)

Samenvattend blijkt dat in het kader van financiën het belangrijk is voor de ouders niet meer te betalen dan nodig is.

Geschiktheid leerkrachten: competenties leerkrachten. Ouders vroegen zich af in hoeverre de leerkrachten geschikt zijn voor het geven van lessen binnen het passend onderwijs. Volgens ouders worden leerkrachten in het diepe gegooid.

*“Ze hebben een opleiding gedaan, ze worden voor de klas gezet en red je ermee”.
(Respondent 2)*

Ouders gaven aan twijfels te hebben over de mate van kennis van leerkrachten betreffende de omgang met kinderen met een beperking. Daarnaast hebben ouders het gevoel dat leerkrachten niet voorbereid zijn op het invoegen van een kind met een beperking in de klas. Vooral de verdeling van de aandacht tussen de kinderen werd genoemd. Verder werden er zorgen geuit over de snelle veranderingen in het onderwijs en de eventuele onrust in de klas en hoe scholen en leerkrachten hiermee omgaan.

Geschiktheid van leerkrachten: voorbereiding met betrekking tot de organisatorische voorwaarden. Volgens ouders is het passend onderwijs te snel ingevoerd en is er te weinig tijd gestoken in het goed doorvoeren van deze onderwijsverandering. Hierdoor hebben leerkrachten zich niet goed kunnen voorbereiden, wat maakt dat er zorgen zijn over de organisatorische aspecten in de klas zoals de groepsgroottes.

Lichamelijke beperking versus verstandelijke beperking. Ouders benoemden dat ook de soort beperking bepaald of een kind geplaatst kan worden in het regulier onderwijs. Alle ouders gaven aan dat scholen een kind met een lichamelijke beperking wel zullen accepteren. Een kind met een lichamelijke beperking, zoals een kind die in een rolstoel zit, heeft geen tekorten in het cognitieve vermogen en zou daarom goed functioneren in de klas. Daarnaast werd benoemd dat kinderen met een lichamelijke beperking geen extra aandacht vragen en daarom goed in een reguliere klas kunnen passen.

Enkele ouders gaven aan dat kinderen met gedragsproblemen niet passen in het regulier onderwijs. Genoemd werd dat deze kinderen meer aandacht vragen, ze de klas overnemen en agressie in de klas veroorzaken. Kinderen met ‘echte’ gedragsproblemen, zoals autisme en zware gedragsproblemen, kunnen volgens ouders de ontwikkeling van eigen kind belemmeren. Verder moet een kind met ‘echte’ gedragsproblemen in bescherming worden genomen en niet zomaar tussen kinderen zonder beperking in het regulier onderwijs geplaatst worden. Een kind met een ‘echte’ beperking vraagt teveel aandacht en kan hierdoor beperkt worden in zijn eigen ontwikkeling omdat hij of zij het tempo van de klas niet aan kan. Daarnaast gaven ouders aan dat kinderen met een echte beperking extra zorg nodig hebben en dat een reguliere klas hen kan schaden, zowel in de sociaal- emotionele ontwikkeling (pesten), als in de cognitieve ontwikkeling. Hierdoor worden ze, naar de mening van de ouders, niet geholpen.

Tot slot gaven ouders aan dat het afhankelijk is van de mate van de verstandelijke beperking of het kind past binnen het regulier onderwijs. Ouders vertelden dat er wel een grens is en dat er per kind bekeken moet worden of het kind in het regulier onderwijs past of niet. Ouders plaatsen deze grens bij het belemmeren van de ontwikkeling van de kinderen zonder beperking. Het kind met de verstandelijke beperking kan bijvoorbeeld constant een langzamer tempo vragen van de leerkracht, wat een negatieve invloed heeft op de ontwikkeling van kinderen zonder beperking.

Informatiebehoeften van ouders van kinderen op het voortgezet onderwijs wat betreft het passend onderwijs

Gebleken is dat de meeste ouders bekend waren met de term passend onderwijs, maar dat er een grote informatiebehoefte is naar de ontwikkelingen ten gevolge van de invoering hiervan in het onderwijs. Informatie is gewenst over eventuele veranderingen met betrekking tot het lesgeven en de groepsgroottes. Ouders zouden graag meer voorbereid zijn op de ontwikkelingen in het onderwijs zodat ze eventueel eigen kind kunnen voorbereiden op veranderingen in de klas. Ouders gaven aan dit belangrijk te vinden omdat ze denken dat kinderen hierdoor niet anders gaan kijken naar kinderen met een beperking omdat ze hierover al informatie hebben gekregen van eigen ouders. Verder benoemden ouders dat het niet uitmaakt op welke manier de school dit met hen communiceert, via een nieuwsbrief, de schoolkrant, een e-mail of dat de mentor het vertelt in de klas aan de kinderen en zij het vertellen aan ouders. Sommige ouders gaven aan dat ze graag informatie zouden willen krijgen over het desbetreffende kind met beperking dat bij eigen kind in de klas komt. Op deze manier zouden zij eigen kind willen voorbereiden op het kind met beperking. Deze ouders vonden dit beter voor zowel het kind met als zonder beperking omdat er dan meer begrip ontstaat voor de ander. Ouders verwachten dat kinderen met beperking meer geaccepteerd worden en dus niet anders behandeld worden in de klas.

“Als het de kinderen uitgelegd wordt dat zo’n jongen dat kan overkomen doordat die iets in zijn hoofd heeft maar dat hij daarnaast verder gewoon goed kan functioneren, als de groep dat uitgelegd wordt, is het denk ik al, is het acceptatieniveau volgens mij onder kinderen vrij groot”. (Respondent 2)

Andere ouders gaven aan geen behoefte te hebben aan informatie over de vorderingen met betrekking tot passend onderwijs, omdat ze vinden dat er anders al een stempel op het kind met beperking wordt gedrukt.

“Waarom wel? Dan ga je weer, dan ga je vooroordelen”. (Respondent 9)

Dit is tegenstrijdig aan eerdere antwoorden van ouders over dat passend onderwijs kinderen met een beperking geen stempel geeft.

Tot slot gaven ouders, aan het eind van het interview, aan dat ze twijfelden aan de mate van informatiebehoefte omdat ze kinderen met beperking niet willen vooroordelen. Ze hebben het idee dat wanneer er vooraf informatie wordt verstrekt er een vooroordeel ontstaat.

Verder werd aangegeven dat wanneer er geen informatie wordt gegeven ouders hun kind zonder beperking niet kunnen voorbereiden op kinderen met een beperking in de klas.

“Nou aan de ene kant denk ik ja dan kan je je eigen kinderen er ook op voorbereiden, je weet zelf wat, wat er gaande is. En van de andere kant denk ik dan weer ja dan krijg je weer die vooroordelen”. (Respondent 9)

Discussie en conclusie

Huidig onderzoek heeft kennis verworven over de beeldvorming van ouders, van kinderen zonder beperking op het regulier voortgezet onderwijs, over passend onderwijs in Nederland. Er is informatie verkregen over de visie en informatiebehoeften van deze ouders. De resultaten kunnen als toevoeging dienen bij het implementeren van de wet passend onderwijs. Bovendien kunnen de resultaten van het onderzoek een toegevoegde waarde zijn om passend onderwijs beter te ontwikkelen in Nederland. De centrale onderzoeksvraag was: Wat is de beeldvorming van ouders, van kinderen zonder beperking op het voortgezet onderwijs, over passend onderwijs. Aan de hand deelvragen over de visie en informatiebehoeften van ouders van kinderen zonder beperking op het voortgezet onderwijs is deze centrale onderzoeksvraag vraag onderzocht.

De beeldvorming van ouders van kinderen zonder beperking op het voortgezet onderwijs over passend onderwijs was over het algemeen positief. Ouders benoemden verschillende zaken waar dit positieve beeld over passend onderwijs mee te maken had. Volgens ouders is gelijkheid in het onderwijs een positieve factor en kunnen kinderen met en zonder beperking van elkaar leren. Daarnaast benoemden ouders de bezuinigingen als positieve factor van het passend onderwijs. Deze factor wordt ook in de literatuur bevestigd als positief voor passend onderwijs (DUO, 2015; Messing & Bouma, 2011; Vreeburg-Van der Laan & Wiersma, 2015). Ook de ontwikkeling van het eigen kind was erg belangrijk. Het kind met beperking mag geen extra aandacht vragen en daarmee de ontwikkeling van kinderen op het regulier onderwijs belemmeren. Het is daarbij belangrijk dat leerkrachten voldoende competenties bezitten om het beste onderwijs te kunnen bieden aan alle kinderen. Hierover blijken bij ouders twijfels te zijn. Ouders weten niet zeker of leerkrachten alle kinderen de aandacht kunnen bieden die ze nodig hebben. Vooral bij het toelaten van kinderen met een verstandelijke beperking, vooral kinderen met grote gedragsproblemen, zijn er zorgen bij ouders. Volgens ouders moeten scholen goed kijken naar het individuele kind en de mate

van de beperking. Aan de hand hiervan moet er worden gekeken of het kind geïntegreerd kan worden in de klas. Als dit allemaal goed georganiseerd is vinden ouders passend onderwijs een toevoeging voor de samenleving. Kinderen met een lichamelijke beperking kunnen gemakkelijker geïntegreerd worden in het regulier onderwijs omdat zij volgens ouders de ontwikkeling van eigen kind niet belemmeren en deze kinderen ook voldoende cognitief niveau hebben om mee te komen in de klas (Looze et al., 2014; Ploeg, 2007; Zeijl, Crone, Wiefferink, Keuzenkamp, & Reijneveld, 2005).

Verder gaven ouders aan verschillende informatiebehoefte te hebben over passend onderwijs. De meeste ouders zien informatie als noodzakelijk voor henzelf en eigen kind omdat ze zich op de ontwikkelingen in het onderwijs, dus op de kinderen met de beperking, voor kunnen bereiden. Ze denken dat als kinderen voorbereid zijn op het gedrag van het kind met beperking dit positief is voor de acceptatie van het kind met beperking in de klas. Verschillende onderzoeken hebben ook geconcludeerd dat als een kind voorbereid is op het gedrag van het kind met beperking dit positief is voor de acceptatie van het kind met beperking in de klas (Campbell, Gilmore, & Cuskelly, 2003; Eriksson et al., 2007; McDougall et al., 2004; Pijl, 2007; Watkins, 2007).

Huidig onderzoek kent enkele beperkingen. Generalisatie van de resultaten is niet mogelijk omdat de kleine steekproef een beperking is van het onderzoek. Achteraf had de werving van respondenten eerder plaats moeten vinden waardoor de steekproef groter had kunnen zijn. Daarnaast kunnen ouders sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven door het sneeuwbaaleffect. Deze antwoorden kunnen een negatieve invloed hebben op de betrouwbaarheid van de resultaten van het onderzoek. De betrouwbaarheid is zoveel mogelijk gewaarborgd door het opstellen van het instructieprotocol, het opnemen van de complete interviews en de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid (House et al., 1981). Hierdoor kan de informatie uit dit onderzoek wel als toevoeging dienen voor het succesvol implementeren de wet passend onderwijs.

Verwacht werd dat ouders positief zouden zijn over passend onderwijs zolang eigen kind niet in de ontwikkeling belemmerd zou worden. Uit huidig onderzoek komt naar voren dat ouders inderdaad positief staan tegenover de integratie van kinderen met een beperking in het regulier onderwijs, als het eigen kind niet schaadt. Uit onderzoek van De Boer (2012) blijkt dat ouders van kinderen zonder beperking echter wel bezorgd zijn over onder andere de aandacht die de leerkracht moet verdelen tussen alle kinderen. Huidig onderzoek bevestigt deze zorg van ouders. Daarnaast bleek uit huidig onderzoek dat ouders van kinderen zonder

beperking, zoals verwacht, niet of onvoldoende te zijn geïnformeerd over de ontwikkelingen in het onderwijs. Ook onderzoek van Stoutjesdijk en collega's (2014) geeft aan dat ouders door scholen onvoldoende geïnformeerd zijn over passend onderwijs en dat zij daardoor geen goed beeld van passend onderwijs hebben.

Nader onderzoek naar leerkrachten en de benodigde competenties voor passend onderwijs wordt aanbevolen. Aangeraden wordt om onderzoek te doen naar de huidige competenties van de leerkrachten en hun opleidingsniveau en ervaring met kinderen met een beperking. Vervolgens zullen de benodigde competenties moeten worden onderzocht door bijvoorbeeld onderzoek te doen naar leerkrachten in een klas op het speciaal onderwijs. Leerkrachten zijn volgens ouders erg belangrijk bij het op de juiste manier integreren van kinderen met een beperking in het regulier onderwijs. Verschillende onderzoeken geven aan dat leerkrachten inderdaad belangrijk zijn maar dat ze wel de juiste expertise moeten hebben om de kinderen met een beperking te kunnen laten integreren in het regulier onderwijs (Bartolo & Smyth, 2009; Savolainen et al., 2012).

Tevens wordt aanbevolen aan scholen om ouders meer en beter te informeren over de ontwikkelingen, voorwaarden en de wijze waarop kinderen met een beperking geïntegreerd worden, in het onderwijs. Hierdoor kunnen ouders zelf bepalen wat ze met deze informatie doen en of ze hun kind inlichten. Ouders hebben namelijk aangegeven onvoldoende geïnformeerd te zijn over de ontwikkelingen in het onderwijs. Ze willen graag informatie over deze ontwikkelingen, zodat ze eventueel eigen kind op de ontwikkelingen kunnen voorbereiden. Daarnaast wordt verder onderzoek geadviseerd naar de beeldvorming van ouders van kinderen met beperking die gaan integreren in het regulier voortgezet onderwijs. Hierdoor kan de beeldvorming van ouders vanuit twee verschillende perspectieven bekeken worden, namelijk van ouders van kinderen met en zonder beperking. Met behulp van deze informatie kan het passend onderwijs zich beter ontwikkelen omdat ouders meer begrip voor elkaar en de kinderen zullen hebben.

Kortom, als aan de verschillende voorwaarden die ouders aan hebben gegeven, wordt voldaan, zal passend onderwijs kunnen slagen. Leerkrachten zullen goed moeten worden opgeleid en bijvoorbeeld een master Special Educational Needs (SEN) hebben gevolgd en ouders zullen moeten worden ingelicht over de ontwikkelingen in het onderwijs. Op deze manier kunnen ze beter de kinderen met en zonder beperking ondersteunen in hun onderwijsbehoeften.

Geconcludeerd kan worden dat ouders een positief beeld hebben ten opzichte van het

integreren van kinderen met een beperking in het regulier onderwijs. Als de ontwikkeling van alle kinderen in passend onderwijs niet wordt belemmerd en het passend onderwijs zorgt voor bezuinigingen in het Nederlandse onderwijssysteem, zijn ouders positief. Daarnaast hebben ouders verschillende informatiebehoeften, ze willen echter geen stempel drukken op het kind met beperking. Samenvattend, wanneer aan deze voorwaarden wordt voldaan zien ouders toekomst in passend onderwijs.

Referenties

- Ainscow, M. (2005). Developing inclusive education systems: What are the levels for change? *Journal of Educational Change*, 6, 109-124. doi:10.1007/s10833-005-1298-4
- Baar, P. (2002). *Training kwalitatieve analyse voor pedagogen (cursushandleiding)*. Utrecht: Utrecht University.
- Baarda, D. B., Goede, M. P. M. de., & Teunissen, J. (2009). *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten, Nederland: Noordhoff Uitgevers.
- Bartolo, P., & Smyth, G. (2009). Teacher Education for Diversity. In A. Swennen, & M. van der Klink. (Eds.), *Becoming a teacher. Theory and practice for teacher educators*. 117-132. London, United Kingdom: Springer.
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Meppel, Nederland: Boom Lemma Uitgevers.
- Boeije, H. (2011). *Analyseren in kwalitatief onderzoek. Denken en doen*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Boer, A. A., de. (2012). Inclusion: a question of attitudes? Stichting Kinderstudies. Verkregen van <http://www.rug.nl/research/portal/files/14120991/proefschrift.pdf>
- Campbell, J., Gilmore, L., & Cuskelly, M. (2003). Changing student teachers' attitudes towards disability and inclusion. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 28, 369-379. doi:10.1080/13668250310001616407
- Dekker, S. (2014). *Voorstel van wet tot wijziging variawet passend onderwijs en kwaliteit (v)so (W10319.K-2)*. Verkregen van Rijksoverheid Nederland website <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/09/12/voorstel-van-wet-tot-wijziging-variawet-passend-onderwijs-en-kwaliteit-v-so.html>
- Dienst Uitvoering Onderwijs. (z.d.). *Passend onderwijs*. Verkregen van <http://data.duo.nl>

- Eriksson, L., Welander, J., & Granlund, M. (2007). Participation in everyday school activities for children with and without disabilities. *Journal of Developmental Physical Disabilities, 19*, 485-502. doi:10.1007/s10882-07-9065-5
- Graaf, G. de., Hove, G. van., & Haveman, M. (2014). A quantitative assessment of educational integration of students with Down syndrome in the Netherlands. *Journal of Intellectual Disability Research, 58*, 625-636. doi:10.1111/jir.12060
- House, A. E., House, B. J., & Campbell, M. B. (1981). Measures of interobserver agreement: Calculation formulas and distribution effects. *Journal of Behavioral Assessment, 3*, 37-57. doi:10.1007/BF01321350
- Kessels, J. (1999). Het verwerven van competenties: kennis als bekwaamheid. *Opleiding & Ontwikkeling, 12*, 7-11. Verkregen van http://www.kessels-smit.ch/files/Artikel_1999_kessels_het_verwerven_van_competenties_kennis_als_bekwaamheid.pdf
- Koster, M., Nakken, H., Pijl, S. J., & Houten, E. van. (2009). Being part of the peer group: A literature study focusing on the social dimension of inclusion in education. *International Journal of Inclusive Education, 13*, 117-140. doi:10.1080/13603110701284680
- Lambrechts, E. D. C. M., Berckelaer-Onnes, I. A. van., Gispen, J., Peschar, J. L., Wolf, J. C. van der., Gonggrijp, R., & Rijswijk, C.M. van. (2011). *Advies: Op weg naar passend onderwijs 3 ervaringen en lessen voor de toekomst*. Den Haag: AB Promotions.
- Leeuwen, M. van. (2003). *Teacher- Child relationship and learning behavior of young children*. Enschede: Ipskamp.
- Looze, M. de., Dorsselaer, S. van., Roos, S. de., Verdurmen, J., Stevens, G., Gommans, R., Bon-Martens, M. van., Bogt, T. ter., & Vollebergh, W. (2014). *HBSC 2013. Gezondheid, welzijn en opvoeding van jongeren in Nederland*. Utrecht: Universiteit

Utrecht.

- McDougall, J., Wit, D. J. de., King, G., Miller, L. T., & Killip, S. (2004). High school-aged youths' attitudes toward their peers with disabilities: The role of school and student interpersonal factors. *International Journal of Disability, Development and Education*, 51, 287-313. doi:10.1080/1034912042000259242
- Messing, C., & Bouma, G. (2011). Invoering passend onderwijs: Een complexe en ingrijpende operatie. *Jeugd en Co*, 5, 24-34. doi:10.1007/s12450-011-0027-2
- Meijer, C. J. W. (2003). *Special Education across Europe in 2003. Trends in provision in 18 European countries*. Middelfart, Denmark: European Agency for Development in Special Needs Education.
- Mortelmans, D. (2009). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Leuven: Uitgeverij Acco.
- Noordegraaf, M., & Wit, B. de. (2011). Passend onderwijs in impasse: Een bestuurs- en organisatiewetenschappelijke reconstructie van het Passend onderwijsbeleid. Verkregen via <https://www.passendonderwijs.nl/wp-content/uploads/2014/03/Passend-onderwijs-Passend-beleid.pdf>
- Paternotte, A. (2008). Nederland zal niet voorop lopen. Verkregen van [http://www.balansdigitaal.nl/media/9815/10-13-Meijer-BM7-2008%20\[1783\].PDF](http://www.balansdigitaal.nl/media/9815/10-13-Meijer-BM7-2008%20[1783].PDF)
- Pijl, S. J. (2007). Introduction: The social position of pupils with special needs in regular education. *European Journal of Special Needs Education*, 22, 1-5. doi:10.1080/08856250601082133
- Ploeg, J. D. van der. (2007). *Gedragsproblemen. Ontwikkelingen en risico's*. Rotterdam: Lemniscaat.

- Savolainen, H., Engelbrecht, P., Nel, M., & Malinen, O. (2012). Understanding teachers' attitudes and self-efficacy in inclusive education: Implications for pre-service and in-service teacher education. *European Journal of Special Needs Education, 27*, 51-68. doi:10.1080/08856257.2011.613603
- Schuman, H. (2007). Passend onderwijs: Pas op de plaats of stap vooruit. *Tijdschrift voor orthopedagogiek, 46*, 266-287. Verkregen van http://www.indexvoorinclusie.nl/images/Passend_Onderwijs.pdf
- Stoutjesdijk, R., Scholte, E., & Swaab, H. (2012). Special needs characteristics of children with emotional and behavioral disorders that affect inclusion in regular education. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders, 20*, 92-104. doi:10.1177/1063426611421156
- The United Nations of Educational, Scientific and Cultural Organization (2003). *Open file on inclusive education. Support material for managers and administrators*. Verkregen van <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001321/132164e.pdf>
- Vreeburg-Van der Laan, E. J. M., & Wiersma, M. H. (2015). *Werkt passend onderwijs? Stand van zaken een jaar na dato*. Verkregen van http://www.dekinderombudsman.nl/ul/cms/fckuploaded/2015.KOM014.werktpassend_onderwijs.rapport.pdf
- Watkins, J. H. (2007). *Prediction markets as an aggregation mechanism for collective intelligence*. Verkregen van <http://escholarship.org/uc/item/8mg0p0zc>
- Zeijl, E., Crone, M., Wiefferink, K., Keuzenkamp, S., & Reijneveld, M. (2005). *Kinderen in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).